

1 Какви са условията за получаване на развод?

В Белгия съществуват два вида развод: развод поради непоправимо разстройство на брака и развод по взаимно съгласие.

Развод поради непоправимо разстройство на брака може да бъде получен по два начина:

чрез доказване на непоправимо разстройство на брака с всички възможни правни средства (член 229, параграф 1 от Гражданския кодекс (*Code civil/Burgerlijk Wetboek*)). Разстройството на брака е непоправимо, когато за съпрузите е невъзможно да продължат да живеят заедно или да възобновят съвместния си живот;

въз основа на фактическа раздяла, продължила известен период от време. Бракът се счита за непоправимо разстроен, когато молбата за развод се подава съвместно от двамата съпрузи **след фактическа раздяла, продължила повече от шест месеца**. Ако фактическата раздяла е продължила по-малко от шест месеца и съпрузите желаят да подадат съвместна молба за развод, бракът се счита за непоправимо разстроен, когато след период за размисъл, съпрузите са се явили за втори път пред съда и отново са изразили желанието си да се разведат (член 229, параграф 2 от Гражданския кодекс). **Едностранны молба, подадена след фактическа раздяла, продължила повече от една година**: бракът се счита за непоправимо разстроен, когато молбата за развод се подава само от единия съпруг след фактическа раздяла, продължила повече от една година. Ако фактическата раздяла е продължила по-малко от една година и единият от съпрузите желае да подаде едностранны молба за развод, бракът се счита за непоправимо разстроен, когато след период за размисъл, съпругът, подал молбата, се е явил за втори път пред съда и отново е изразил желанието си да се разведе (член 229, параграф 3 от Гражданския кодекс).

Развод по взаимно съгласие може да бъде постановен само ако съпрузите представят всеобхватно предварително споразумение, в което се определят всички последици от развода, и ако двамата съпрузи продължават да изразяват желанието си за прекратяване на брака по взаимно съгласие до момента, в който бъде постановен разводът. Всеобхватното предварително споразумение се състои от спогодба, в която се посочва договореното между съпрузите по отношение на съответните им активи (член 1287 от Съдебния кодекс) и споразумение за развод, уреждащо въпросите относно местопребиваването на всеки съпруг докато трае бракоразводното дело, родителските права, управлението на активите на децата на двойката и правото на лични отношения с тях по време на развода и след него, принос на всеки родител към издръжката на общите деца, както и размера на евентуалната издръжка между съпрузите по време на развода и след него (член 1288 от Съдебния кодекс).

2 Какви са основанията за развод?

В Белгия съществуват два вида развод: развод поради непоправимо разстройство на брака (член 229 от Гражданския кодекс) и развод по взаимно съгласие (член 230 от Гражданския кодекс).

3 Какви са правните последици от развода за:

3.1 личните отношения между съпрузите (напр. фамилното име)

С развода брачната връзка се прекъсва за в бъдеще. Бившите съпрузи престават да бъдат законни наследници един на друг. Те са свободни отново да сключват брак. В Белгия бракът няма последици по отношение на фамилното име на съпрузите. Въпреки това лице, което е сключило брак, има право да носи фамилното име на своя съпруг. След развода лицето повече не може да носи в ежедневието си и в професионалния си живот фамилното име на бившия съпруг, с изключение на ползване на търговско наименование при определени обстоятелства.

3.2 подялбата на имуществото на съпрузите

Съвместната собственост върху имуществото се прекратява. В случай на развод поради непоправимо разстройство на брака съпрузите губят всички привилегии, които са си предоставили един на друг чрез предбрачно споразумение и след сключването на брака, както и привилегиите във връзка с всички определени по договор права за разпореждане с наследствено имущество в качеството си на наследници, освен ако е договорено друго. В случай на развод по взаимно съгласие съпрузите предварително определят съответните си права чрез всеобхватно предварително споразумение помежду си (вж. въпрос 1).

3.3 малолетните и непълнолетните деца на съпрузите

Прекратяването на брака с развод няма последици върху правата на децата, родени по време на брака (член 304 от Гражданския кодекс). След прекратяването на брака чрез развод, родителските права по отношение на децата и управлението на тяхното имущество се упражняват съвместно от съпрузите или от съпруга, на когото са предоставени тези права и въпросното управление съгласно одобрено от съда споразумение между страните или съгласно разпореждане на председателя на съда, издадено в рамките на обезпечително производство (*référé/kort geding*) (член 302 от Гражданския кодекс). Всеки от бившите съпрузи трябва да дава своя принос, в зависимост от средствата, с които разполага, за настаняването, издръжката, надзора, образованието и обучението на децата, докато последните навършат пълнолетие или докато завършат образованието си, ако не са го завършили до навършването на пълнолетие (член 203 от Гражданския кодекс), и трябва да изплаща своя дял от обичайните и извънредните разходи, произтичащи от това им задължение (член 203bis от Гражданския кодекс). Този принос обикновено е под формата на плащане на издръжка, която е определена или от съдилищата, или чрез споразумение.

3.4 задължението за изплащане на издръжка на другия съпруг?

Развод поради непоправимо разстройство на брака: Съпрузите могат да се споразумеят за плащане на издръжка след развода, за нейния размер и условията, съгласно които договорената сума може да бъде преразглеждана. Ако няма споразумение, по искане на съпруга, който е в нужда, съдът може да разпорежи плащане на издръжка от другия съпруг. Съдът може да отхвърли искането за плащане на издръжка, ако ответникът докаже, че от страна на ищеца е налице сериозна вина, поради която е невъзможно съвместният им живот да продължи. При никакви обстоятелства не може да се присъди плащане на издръжка в полза на съпруг, който е признат за виновен за упражняване на физическо насилие спрямо другия съпруг. Ако ответникът докаже, че нуждата на ищеца е резултат от негово лично решение и не е обоснована от нуждите на семейството, съдът може да освободи ответника от плащането на издръжка или може да намали размера на плащането (член 301, параграфи 1, 2 и 5 от Гражданския кодекс). Размерът на издръжката следва най-малко да задоволява нуждите на бенефициера, но не може да надвишава една трета от доходите на съпруга, дължащ издръжка. Издръжката се плаща за срок, който не може да надвишава продължителността на брака. Този срок може да бъде удължен при изключителни обстоятелства (член 301, параграфи 3, 4, 6, 8, и 9 от Гражданския кодекс).

Развод по взаимно съгласие: съпрузите предварително определят съответните си права чрез всеобхватно предварително споразумение помежду си (вж. въпрос 1). В хода на бракоразводното дело и след него, те могат да се споразумеят за размера на евентуалната издръжка, формулата за индексирането ѝ и условията за преразглеждане на размера ѝ (член 1288, параграф 1, алинея 4 от Съдебния кодекс).

При всички случаи съдът може да увеличава, намалява или прекратява плащането на издръжката, ако поради възникването на нови обстоятелства, които са извън контрола на страните, сумата вече не е подходяща. В случай на развод само поради непоправимо разстройство на брака съдът може също да коригира размера на издръжката, ако разводът води до промяна във финансовото състояние на съпрузите.

4 Какво на практика означава правният термин „законна раздяла“?

Законната раздяла (*séparation de corps/scheiding van tafel en bed*) не прекъсва брачната връзка, но намалява взаимните права и задължения на съпрузите: погасява се задължението да живеят заедно и имуществото се поделва.

5 Какви са условията за законна раздяла?

Условията за обявяване на законна раздяла са същите като тези за обявяване на развод.

6 Какви са правните последици от законната раздяла?

Законната раздяла не прекъсва брачната връзка, но намалява взаимните права и задължения на съпрузите. По отношение на самите съпрузи законната раздяла погасява само задължението да живеят заедно и задължението да си помагат един на друг (*devoir d'assistance/bijstandsplicht*). Задължението за вярност и задължението за материална подкрепа (*devoir de secours/hulpplicht*) остават в сила (член 308 от Гражданския кодекс). Законната раздяла води до подялба на имуществото (член 311 от Гражданския кодекс). По отношение на децата последиците от законната раздяла са същите като тези при развод. Съпрузи, които са се разделили, нямат право на издръжка, но за тях се прилага задължението за материална подкрепа (член 213 от Гражданския кодекс).

Последиците от законната раздяла по взаимно съгласие са същите като тези при развод по взаимно съгласие и се уреждат чрез предварителни споразумения между съпрузите, макар че брачната връзка не е била прекъсната. Задълженията за вярност и материална подкрепа също остават в сила.

7 Какво означава на практика терминът „унищожаване на брака“?

Недействителността на брака е гражданска санкция, която се прилага в случай че бракът е бил сключен в нарушение на закона, въпреки предварителните проверки, извършени от лицето по гражданското състояние.

8 Какви са условията за унищожаване на брака?

„Абсолютна“ недействителност на брака е налице в следните случаи:

единият от съпрузите е малолетно или непълнолетно лице и не е бил еманципиран (освободен от изискването за възраст) (член 144 от Гражданския кодекс); минималната възраст за сключване на брак е 18 години;

липса на съгласие (член 146 от Гражданския кодекс);

фиктивен брак (член 146*bis* от Гражданския кодекс): няма сключен брак, когато съвкупността от обстоятелства показва, че намерението на поне един от съпрузите очевидно не е да създаде дълготрайно партньорство, а просто да получи предимство, свързано с местопребиваването, предоставено от статута на съпруг;

брак по принуда (член 146*ter* от Гражданския кодекс): бракът не се счита за сключен, когато е сключен без доброволното съгласие и на двамата съпрузи и поне единият от съпрузите е дал съгласието си в резултат на упражнено насилие или заплахата;

двубрачие (член 147 от Гражданския кодекс);

нарушаване на забрана за встъпване в брак (абсолютна пречка за брак) поради наличие на родствена връзка по кръв или по сватовство, на съдебно разпоредяване, осъждащо предпологаемия биологичен баща да плаща издръжка, или на родствена връзка, породена чрез осиновяване (членове 161—164, член 341 и член 356-1, параграфи 1 и 2, както и член 353-13 от Гражданския кодекс);

липса на компетентност на длъжностното лице, което е сключило брака (член 191 от Гражданския кодекс) (факултативна абсолютна недействителност);

таен брак (член 191 от Гражданския кодекс) (факултативна абсолютна недействителност).

„Относителна“ недействителност на брака съществува в случай на грешка в съгласието на единия или на двамата съпрузи, или на сгрешена самоличност (член 180 и член 181 от Гражданския кодекс).

9 Какви са правните последици от унищожаването на брака?

Унищожаването на брака води до премахване на последиците от него както за миналото, така и за в бъдеще. Последиците от него имат обратно действие, считано от датата на сключване на брака. Всички последици от брака изчезват. Приема се, че бракът никога не е бил сключван.

Когато съпрузите са встъпили в брак добросъвестно, с други думи, когато не са знаели за съществуването на основание за неговото унищожаване, съдът може да постанови бракът да бъде унищожен само за в бъдеще, като запази последиците, отнасящи се до миналото. Когато само единият от съпрузите е встъпил в брака добросъвестно, последиците от брака могат да бъдат в полза само на този съпруг.

Последиците от брака, които са в полза на децата, се запазват дори когато нито един от съпрузите не е встъпил в брака добросъвестно. Всички деца, родени по време на унищожен брак или в срок до 300 дни от неговото унищожаване, продължават да се считат за деца на съпруга в унищожения брак.

10 Съществуват ли алтернативни извънсъдебни способи за решаване на въпросите, свързани с развода, без да се стига до съд?

В закона се предвиждат два вида медиация: доброволна медиация, при която страните сами решават да използват услугите на медиатор, без да се намесва съдът, и съдебна медиация, предложена от страните или от съда в хода на съдебното производство, което в този случай се спира.

Медиация може да бъде използвана при спорове, свързани с брачните задължения (член 201 и член 203 от Гражданския кодекс), правата и задълженията на съпрузите (членове 221—224 от Гражданския кодекс), последиците от развода (членове 295—307*bis* от Гражданския кодекс), родителските права (членове 371—387*bis* от Гражданския кодекс), при развод поради непоправимо разстройство на брака (член 229 от Гражданския кодекс), развод по взаимно съгласие (членове 1254—1310 от Гражданския кодекс) и фактическо брачно съжителство. Всяка страна има правото да предложи да се прибегне към процедура на доброволна медиация (член 1730 и следващите от Съдебния кодекс). Съдът, който разглежда делото, също може да разпореди съдебна медиация във всяка фаза на производството (член 1734 и следващите от Съдебния кодекс). И в двата случая, когато страните постигнат споразумение в резултат на медиация, то може да бъде представено пред съда за одобрение.

Одобрение може да бъде отказано само ако споразумението нарушава обществения ред или интересите на малолетни или непълнолетни деца. Постановяването на развода остава компетентност на съдилищата.

11 Къде се подава заявление (иск/искане) за развод/законна раздяла/унищожаване на брака? Какви формалности трябва да бъдат спазени и какви документи трябва да бъдат приложени към заявлението?

Молбите за развод или законна раздяла поради непоправимо разстройство на брака или молбите за преобразуване на законна раздяла в развод се разглеждат от първоинстанционния съд (*tribunal de première instance/vredegerecht*), в чийто район се намира последното семейно жилище или местоживее на ответника (*domicile/woonplaats*) (член 628, параграф 1, точка 1 от Съдебния кодекс).

В случай на развод по взаимно съгласие съпрузите избират първоинстанционен съд (член 1288bis, параграф 2 от Съдебния кодекс). Молбата за унищожаване на брака се разглежда от първоинстанционния съд по местоживее на ответника (член 624 от Съдебния кодекс). В случай на развод поради непоправимо разстройство на брака, молбата се подава: 1. чрез известие, връчено от съдебен изпълнител (*huissier de justice/gerechtsdeurwaarder*), съгласно член 229, параграф 1 от Гражданския кодекс; 2. съвместно — съгласно член 229, параграф 2 от Гражданския кодекс, чрез съвместна молба по реда на член 1026 и следв. от Съдебния кодекс, подписана от всеки от съпрузите или най-малко от адвокат или от нотариус (член 1254, параграф 1 от Съдебния кодекс); или 3. едностранно — съгласно член 229, параграф 3 от Гражданския кодекс, чрез подаване на молба за обикновено състезателно производство в съответствие с членове 1034bis—1034sexies от Съдебния кодекс. При всички случаи документът, с който се инициира образуването на производството, трябва да съдържа освен информацията, която обикновено се изисква, подробно описание на фактите и изявление, съдържащо подробности за всяко от децата (член 1254, параграф 1 от Съдебния кодекс). Удостоверението за граждански брак, удостоверенията за раждане на всяко от децата и доказателствата за идентичност и гражданство на всеки съпруг също трябва да бъдат представени, освен когато могат да бъдат намерени в регистъра на населението или в регистъра на чуждите граждани (член 1254, параграф 2 от Съдебния кодекс).

Обявяването на развод по взаимно съгласие се иска, като се подава молба в съда (*requête/verzoekschrift*). Освен документите, които са необходими за развод поради непоправимо разстройство на брака, трябва да бъдат представени и сключените между страните предварителни споразумения, а когато е приложимо — опис на тяхното имущество.

12 Може ли да бъде получена правна помощ за покриване на разходите по производството?

Прилагат се обичайните правила. Вж. информационния лист „Правна помощ“.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за развод/законна раздяла/унищожаване на брака?

Всяко решение, с което се одобрява или отхвърля молба за развод или законна раздяла поради непоправимо разстройство на брака или молба за унищожаване на брака, може да бъде обжалвано в едномесечен срок от датата на връчване на съдебното решение, независимо дали става въпрос за съдебно решение, постановено в отсъствие на една от страните, или решение, постановено след изслушването и на двете страни (член 1048, параграф 1 и член 1051, параграф 1 от Съдебния кодекс).

Жалба срещу решение, с което се постановява развод, ще бъде допустима само ако се основава на неспазването на правните условия за постановяване на развод или на помирието на съпрузите. Такава жалба може да бъде подадена от прокурора в едномесечен срок от постановяване на решението. В този случай тя се връчва и на двете страни. Тя може да бъде подадена от единия от съпрузите или от двамата съпрузи, отделно или съвместно, в едномесечен срок от постановяване на решението. В този случай тя се връчва на прокурора, а ако жалбата се подава само от единия съпруг, се връчва и на другия съпруг. Жалба, която се основава на помирение, във всички случаи трябва да бъде подадена съвместно от двамата съпрузи в едномесечен срок от постановяване на решението. Такава жалба се връчва на прокурора (член 1299 от Съдебния кодекс). Жалба срещу решение, с което се отказва развод или законна раздяла по взаимно съгласие, ще бъде допустима само ако бъде подадена и от двете страни, отделно или съвместно, в едномесечен срок от постановяване на решението (член 1300 от Съдебния кодекс).

14 Какво следва да се направи, за да се признае в държавата членка решение за развод/законна раздяла/унищожаване на брака, което е издадено от съд в друга държава членка?

Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност („Регламент Брюксел IIa“), е в сила от 1 март 2005 г. Регламентът се прилага в Европейския съюз (с изключение на Дания). Решение, постановено в една държава членка, трябва да бъде признато автоматично в друга държава членка, без да се изискват специални процесуални действия (член 21, параграф 1 от Регламент Брюксел IIa). За актуализирането на регистрите за гражданско състояние в държава членка на основание решение за развод, законна раздяла на съпрузи или унищожаване на брак, постановено в друга държава членка и неподлежащо на обжалване в по-висшестоящ съд съгласно законодателството на тази държава членка, не се изискват специални процесуални действия (член 21, параграф 2 от Регламент Брюксел IIa). Решение по иск за развод, законна раздяла на съпрузи или унищожаване на брак не се признава, ако такова признаване е в очевидно противоречие с обществения ред, ако препис от исковата молба или равностоеен документ не е надлежно връчен на ответника, своевременно и по такъв начин, че той да има възможност да организира защитата си, или ако решението е в противоречие с издаденото по-рано решение между същите страни (член 22 от Регламент Брюксел IIa). В хода на преразглеждането компетентността на съда, постановил решението, не може да се преразглежда (член 24 от Регламент Брюксел IIa) и при никакви обстоятелства не е възможно преразглеждането на решение по същество (член 26 от Регламент Брюксел IIa). Освен това признаването на решение не може да бъде отказано на основание че белгийското право не допуска развод на същите основания (член 25 от Регламент Брюксел IIa). Документите, които трябва да бъдат представени, за да бъде признато решение на съда на чужда държава, са изброени в член 37 от Регламент Брюксел IIa.

Когато не се прилага Регламент Брюксел IIa, решения, постановени след 1 октомври 2004 г., подлежат на разпоредбите на Кодекса на международното частно право на Белгия (*Code de droit international privé/Wetboek van Internationaal Privaatrecht* — член 126, параграф 2 от Кодекса). Съгласно член 22 от Кодекса признаването става автоматично, без да е необходимо да се образува съдебно производство. Решение, постановено от съда на чужда държава, няма да бъде признато, когато последиците от признаването са в очевидно противоречие с обществения ред, когато е нарушено правото на защита, когато решението произтича от нарушаване на правото, когато решението все още подлежи на обжалване, когато решението е в противоречие с решение на Белгия или с решение, постановено в чужбина, което може да бъде признато в Белгия, когато чуждестранното производство е образувано след образуване на производство в Белгия между същите страни и по отношение на същия предмет, и което все още е висящо, когато само белгийските съдилища са компетентни да разглеждат производството, когато компетентността на съда на чуждата държава се основава единствено на присъствието на ответника или на имущество, което не е пряко свързано със спора, в държавата, на която принадлежи този съд, или когато признаването е възпрепятствано от едно от основанията за отказ, които са изброени в Кодекса (единствените такива основания в областта на личното и семейното право са име, приемане и отхвърляне) (член 25, параграф 1 от Кодекса). В хода на преразглеждането чуждестранното решение при никакви обстоятелства не може да бъде преразглеждано по същество (член 25, параграф 2 от Кодекса). Документите, които трябва да се представят, за да бъде признато решение на съд на чужда държава, са изброени в член 24 от Кодекса.

15 Към кой съд следва да се обърне, за да се противопостави на признаването на решение за развод/законна раздяла/унищожаване на брака, издадено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Основният принцип на Регламент Брюксел IIa и на Кодекса на международното частно право се признава автоматично без изискване за специални процесуални действия. Въпреки това, когато признаването се позовава на Регламент Брюксел IIa, всяка заинтересована страна в съответствие с предвидени в член 2 процедури може да подаде молба за признаване или за непризнаване на решение (член 21, параграф 3 от Регламент

Брюксел IIa). Когато не се прилага Регламент Брюксел IIa, всяка заинтересована страна или прокурорът в съответствие с процедурата по член 23 от Кодекса може да подаде молба за декларация за цялостно или частично признаване или непризнаване на решението (член 22, параграф 2 от Кодекса).

16 Кой е приложимият закон при бракоразводни дела, когато съпрузите не живеят в държавата членка на съда, който разглежда делото, или са граждани на различни държави?

В член 55, параграф 1 от Кодекса се съдържа правило за избора на право в случай на развод и законна раздяла с международно измерение. Разводът и законната раздяла се уреждат от:

правото на държавата, на чиято територия се намира обичайното местопребиваване на двамата съпрузи към момента на подаване на молбата; ако двамата съпрузи нямат обичайно местопребиваване в една и съща държава — от правото на държавата, на чиято територия се е намирало последното общо обичайно местопребиваване на съпрузите, при условие че единият от тях има обичайно местопребиваване в тази държава към момента на подаване на молбата;

ако обичайното местопребиваване на нито един от съпрузите не е в държавата, в която се е намирало последното общо обичайно местопребиваване — от правото на държавата, чиито граждани са и двамата съпрузи към момента на подаване на молбата; в други случаи — от белгийското право.

Понятието за „обичайно местопребиваване“ е определено в член 4, параграф 2 от Кодекса. „Общо обичайно местопребиваване“ не означава задължително пребиваване на един и същ адрес или в една и съща община, а по-скоро пребиваване в една и съща държава. Правото, посочено в член 55, параграф 1 от Кодекса, не може да се прилага, когато това право не признава институцията на развода. В този случай се прилага правото, посочено в следващия алтернативен критерий в параграф 1 (член 55, параграф 3 от Кодекса).

Съпрузите имат също така ограничена възможност да избират сами приложимото право: когато подават молбата, те могат да изберат правото на държавата, чиито граждани са и двамата, или белгийското право (член 55, параграф 2 от Кодекса). Този избор може да бъде направен най-късно по време на първото явяване пред съда, разглеждащ молбата за развод или законна раздяла.

Приложимото право, посочено в член 55 от Кодекса, определя правилата относно: допустимостта на молбата за законна раздяла; основанията и условията за развода или законната раздяла или, в случай на съвместна молба — условията за съгласие, включително начина, по който то е изразено; задължението на съпрузите да постигнат съгласие относно мерките, свързани с личността, издръжката и имуществото на съпрузите и децата, за които носят отговорност; и прекратяването на брачната връзка или в случай на раздяла — степента на отслабване на тази връзка (член 56 от Кодекса).

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 16/12/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.